

Konferencja „Co dalej z ochroną i zagospodarowaniem Wisły?”

Projekt pn. „*Rewitalizacja, ochrona bioróżnorodności i wykorzystanie walorów starorzeczy Wisły, zatrzymanie degradacji doliny górnej Wisły jako korytarza ekologicznego*”

Konflikt między ochroną przyrody a ochroną przeciwpowodziową – modelowe rozwiązanie na przykładzie Małopolskiego Przełomu Wisły

Wojciech Bartnik

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ SZWAJCARIĘ W RAMACH SZWAJCARSKIEGO
PROGRAMU WSPÓŁPRACY Z NOWYMI KRAJAMI CZŁONKOWSKIMI UNII EUROPEJSKIEJ

-
- Dane wyjściowe do analizy (pomiarы terenowe, rodzaj i aktualność danych)
  - Analiza przyczyn powodzi
    - Analiza uwarunkowań hydrologicznych
    - Związek układu pionowego i poziomego rzeki Wisły
    - Transport rumowiska wleczzonego-sedymentacja
    - Wpływ roślinności na warunki przepływu
    - Opracowanie modelu hydrodynamicznego
  - Wnioski
- Przyczyny niezidentyfikowane**

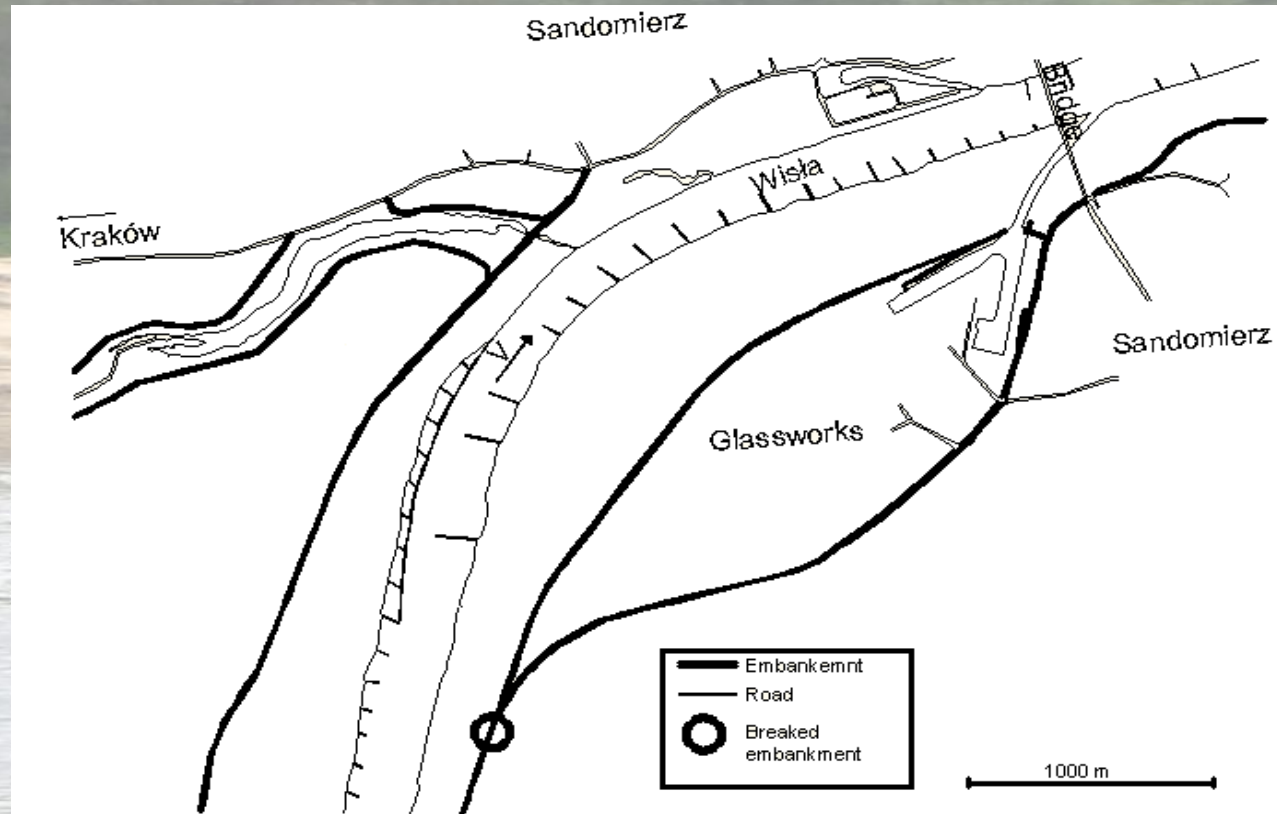
Plan sytuacyjny

SANDOMIERZ

Powierzchnia zlewni $A = 31\,810\text{ km}^2$

Spadek $I = .00017$ (rejon Połańca $.00028$
rejon Tarnobrzega 0.0007)

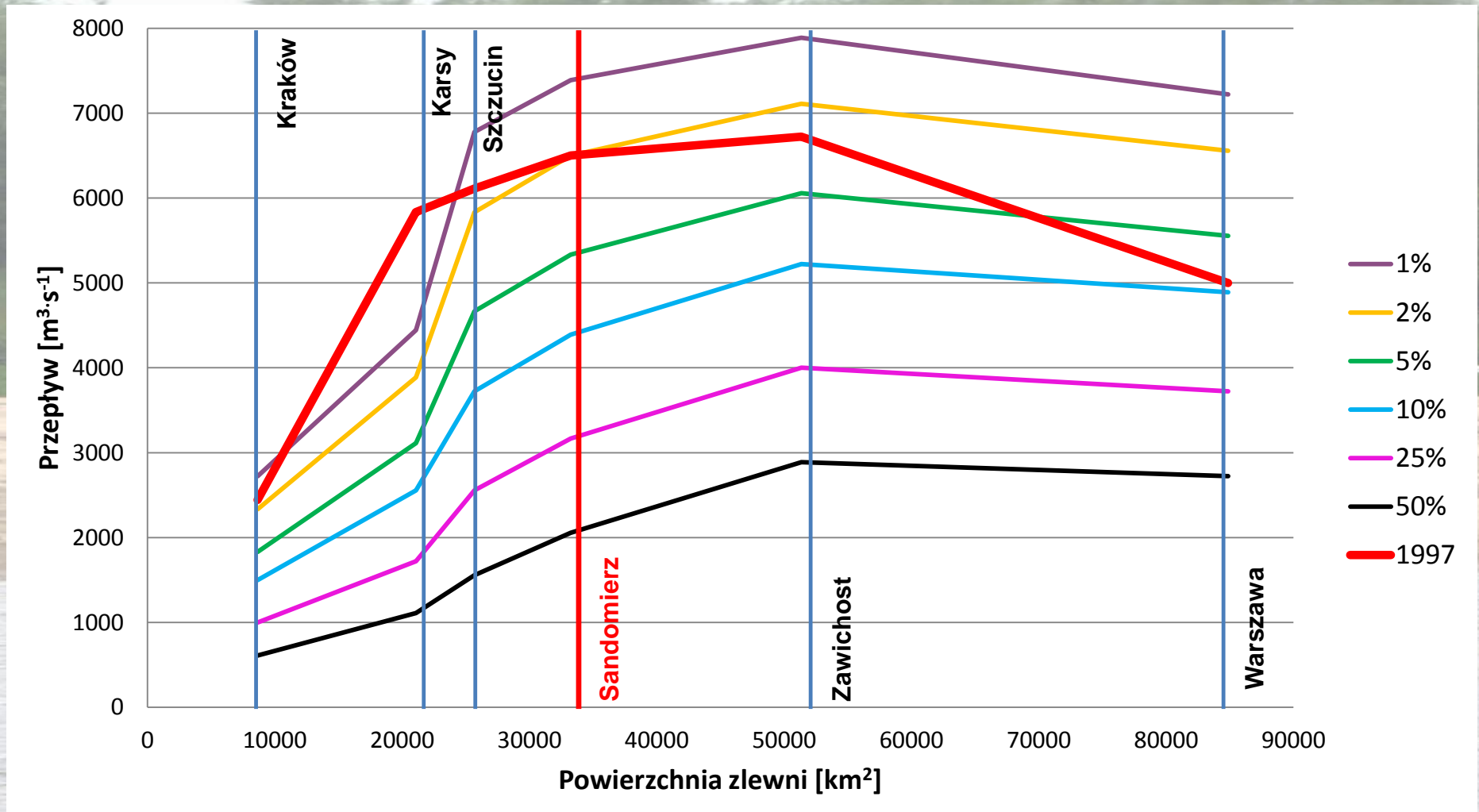
Widok zalanego terenu maj- czerwiec 2010

Phot. Soichi Noguchi

kulminacja w 2010 ????

Profil hydrologiczny przepływów kulminacyjnych na Wiśle – lipiec 1997 r

Wodowskaz Sandomierz

- Kulminacja 6800 m³/s w roku 1997
- **$Q_{1\%}$ 7500 m³/s** średni błąd 1250 m³/s
- (za okres obserwacji 1921-1995)
- Kulminacja 5270 m³/s w 2010 ?
- Kulminacja 6048 m³/s w 2010 - hipotetyczna

**Ocena struktury morfologicznej koryta Wisły
w świetle pomiarów i analizy morfodynamicznej**

Sedymencja w korycie i na terasie zalewowej

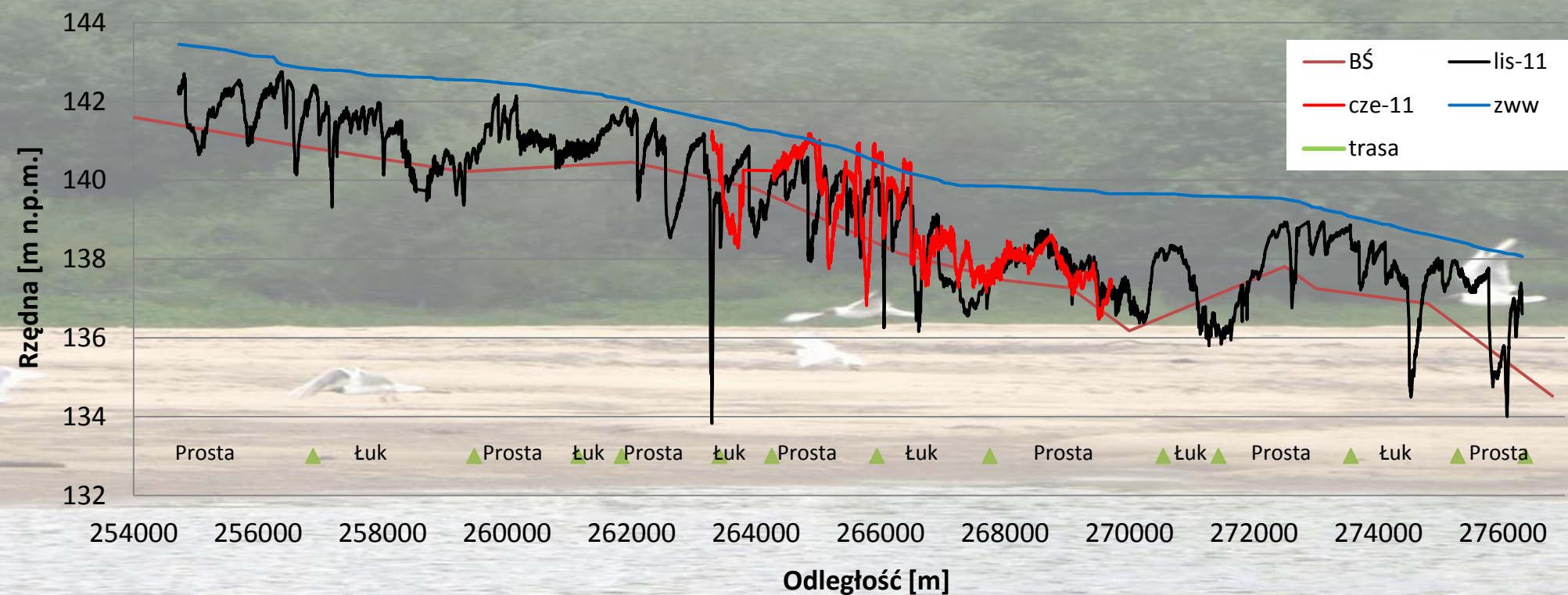

depozycja rumowiska wleczzonego na terasie zalewowej

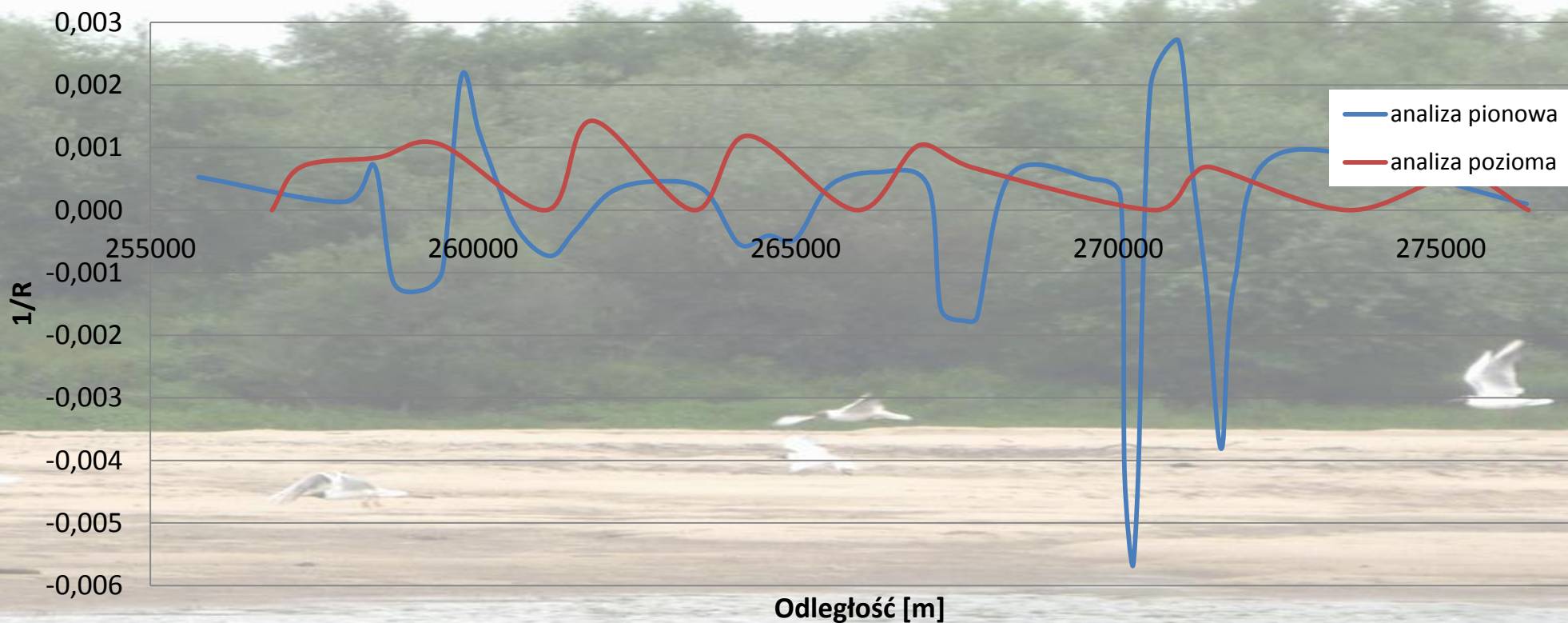

Porównanie pomiarów konfiguracji dna

Tarnobrzeg-Sandomierz – od 254+000 km do 276+300 km

Analiza układu poziomego i pionowego

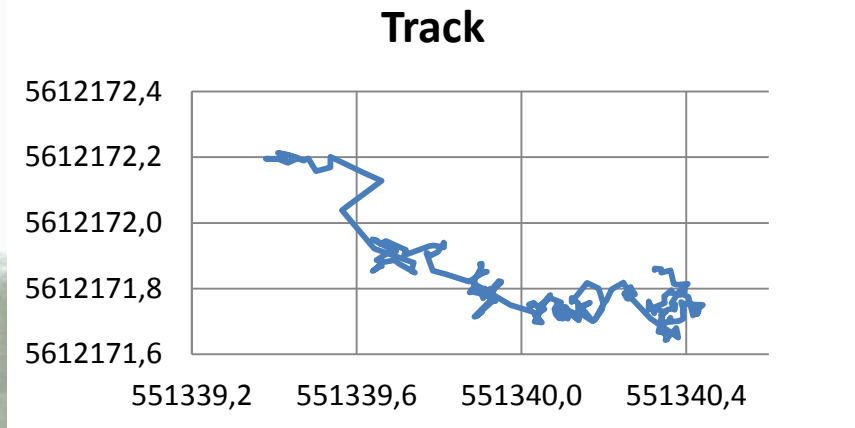
Prosta   ♦   Łuk   ♦   Prosta   ♦   Łuk   ♦   Prosta   ♦   Łuk   ♦   Prosta   ♦   Łuk   ♦   Prosta   ♦   Łuk   ♦   Prosta

255000   260000   265000   270000   275000

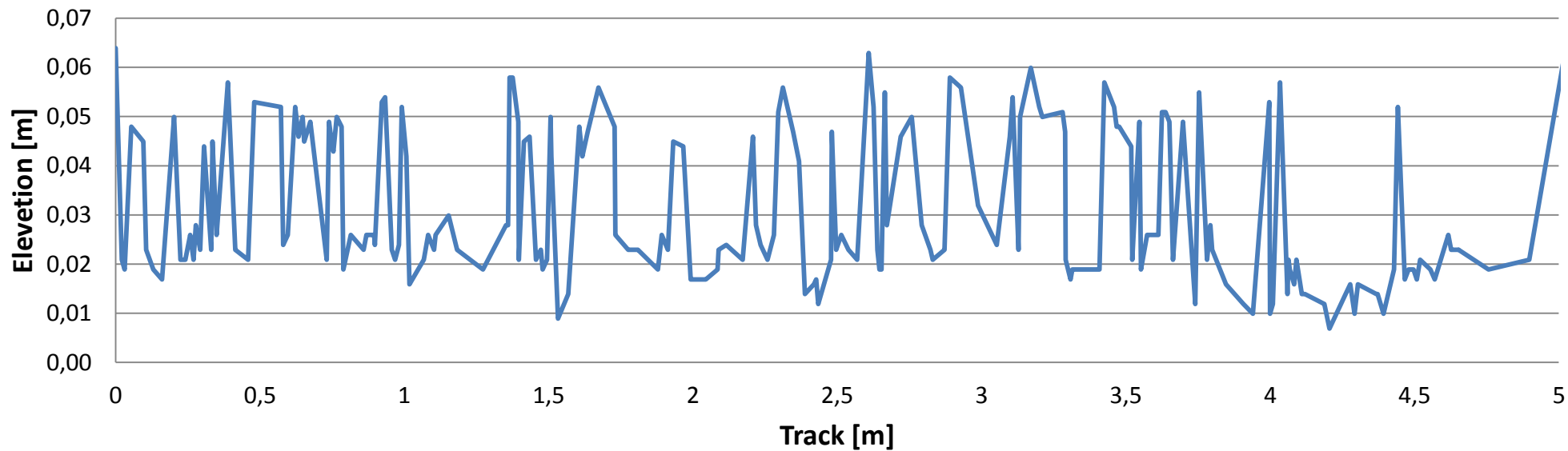
Tarnobrzeg-Sandomierz – od 254+000 km do 276+300 km

Pomiary transportu rumowiska wlezonego

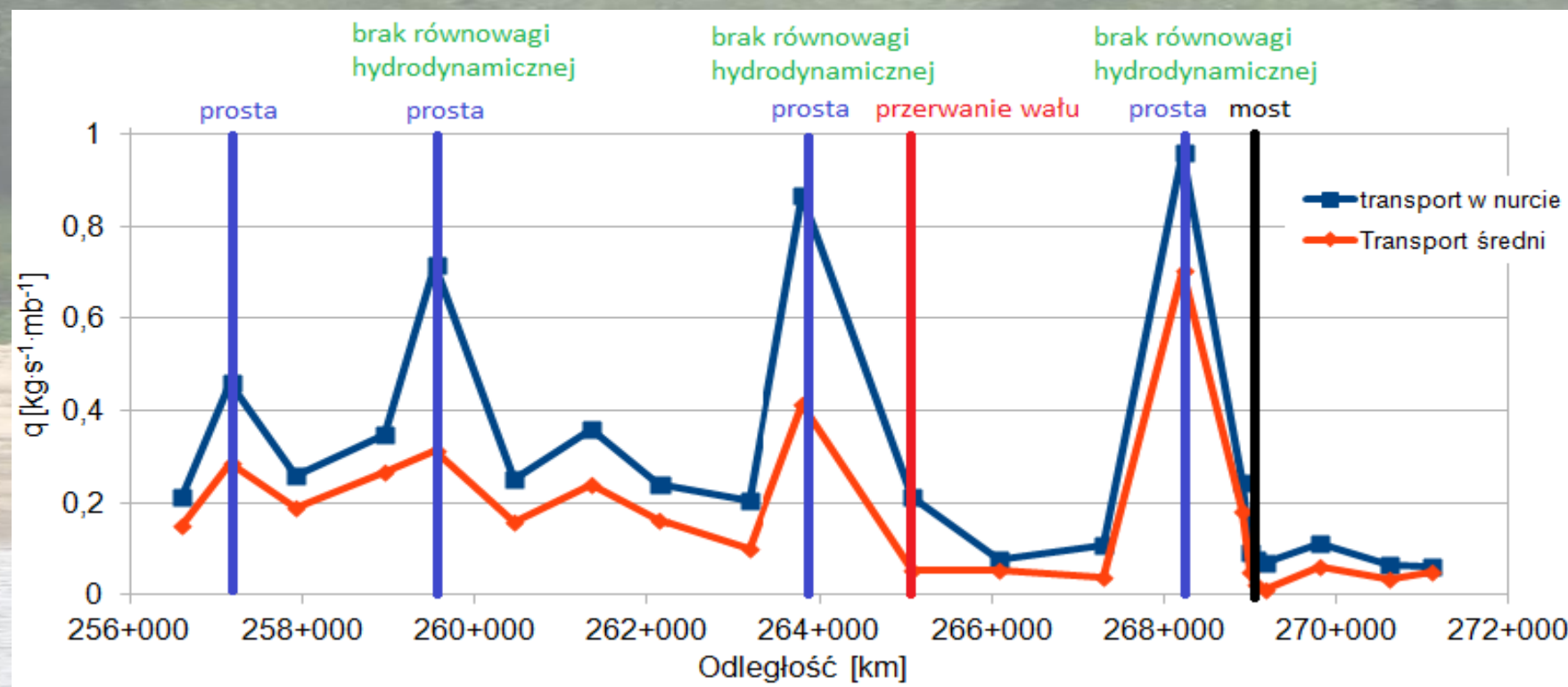

Bed elevation

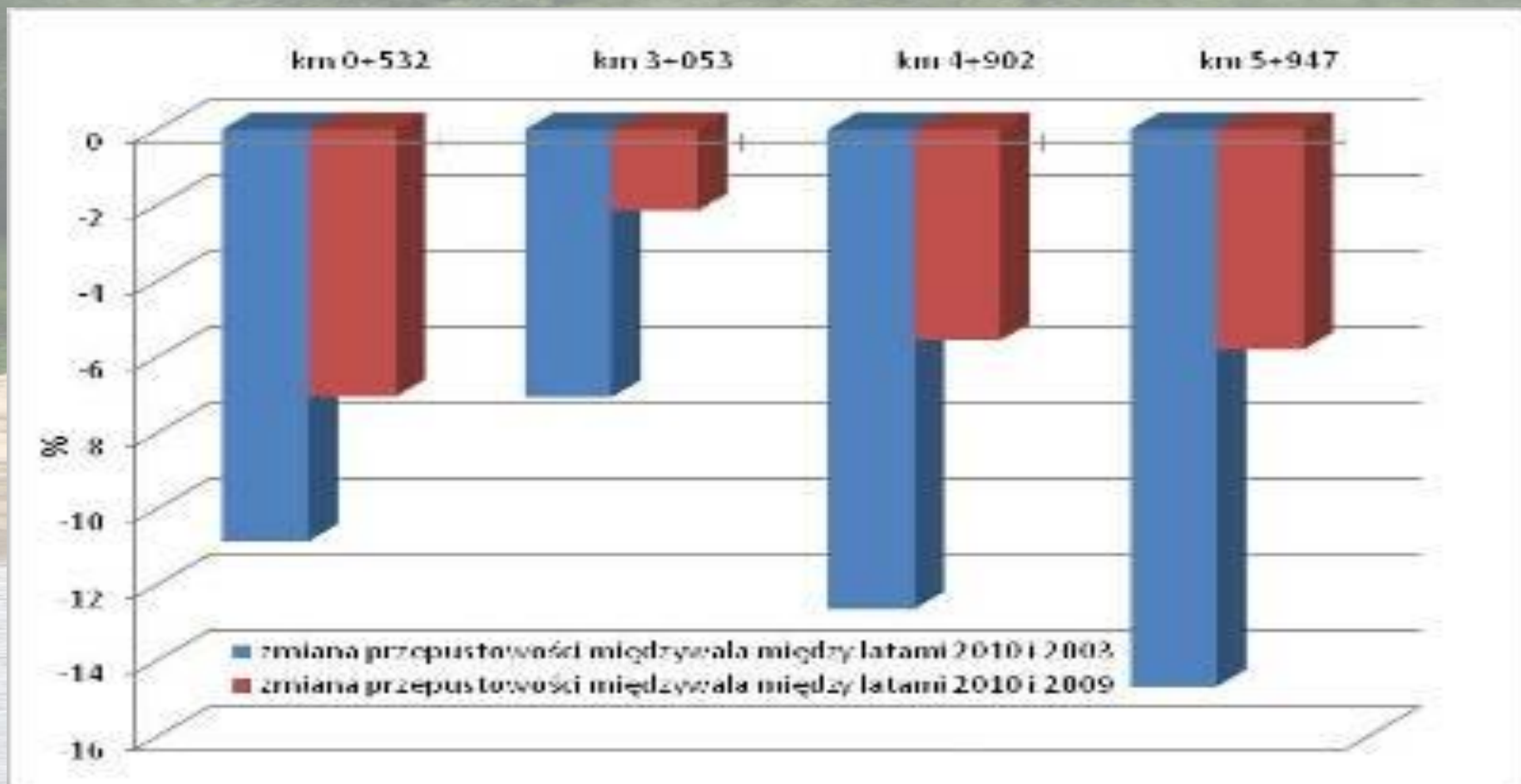
Intensywność wleczenia $q_b \approx 0.1-0.9 \text{ kg/m/s}$

Transport jednostkowy średni i w nurcie w przekrojach w km od 256+593 do 271+099

Przepustowość międzywala w latach 2003-2010 rz.Wisła Połaniec -Sandomierz

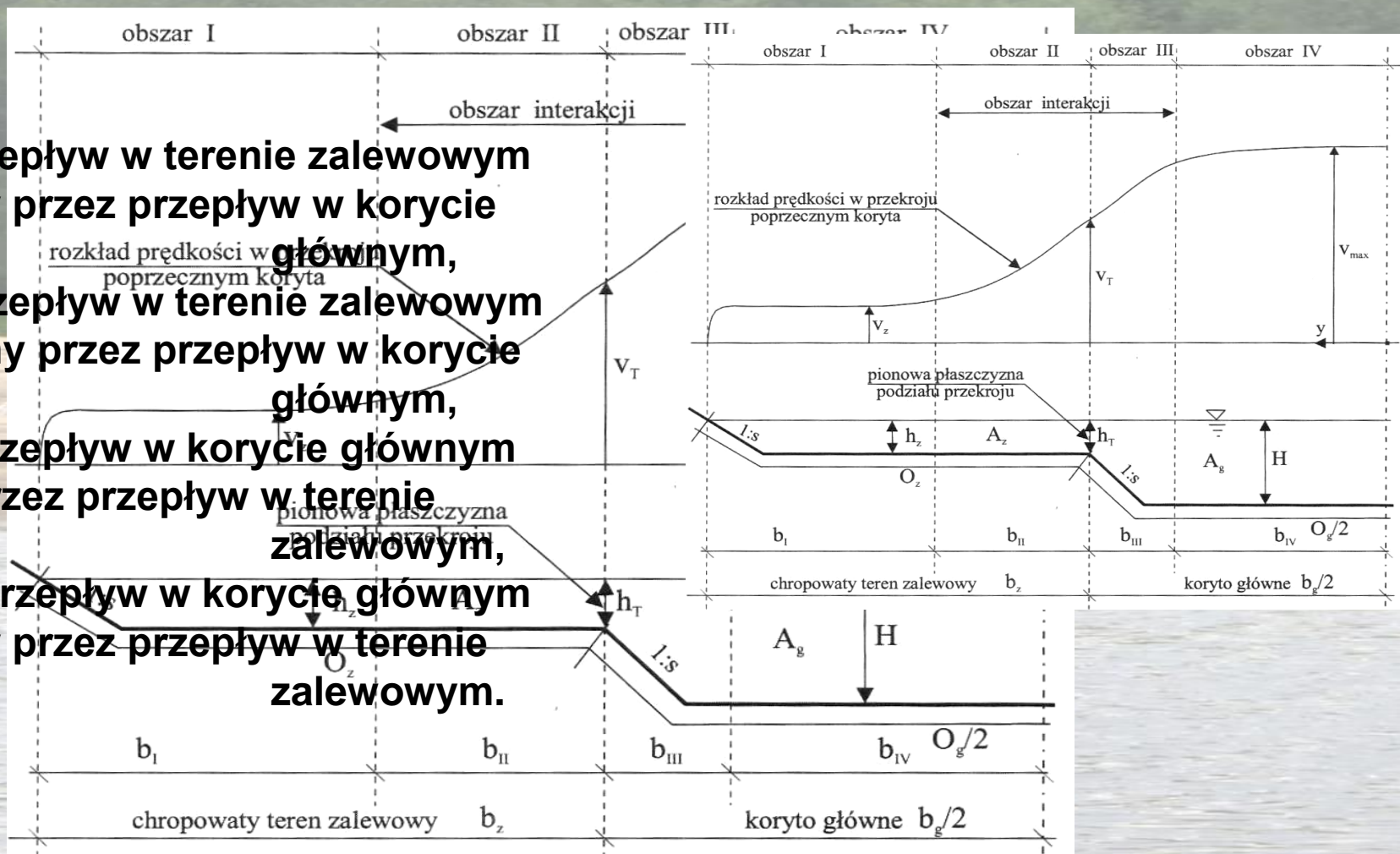
Rozkład prędkości w przekroju złożonym

obszar I - przepływ w terenie zalewowym niezakłócony przez przepływ w korycie głównym,

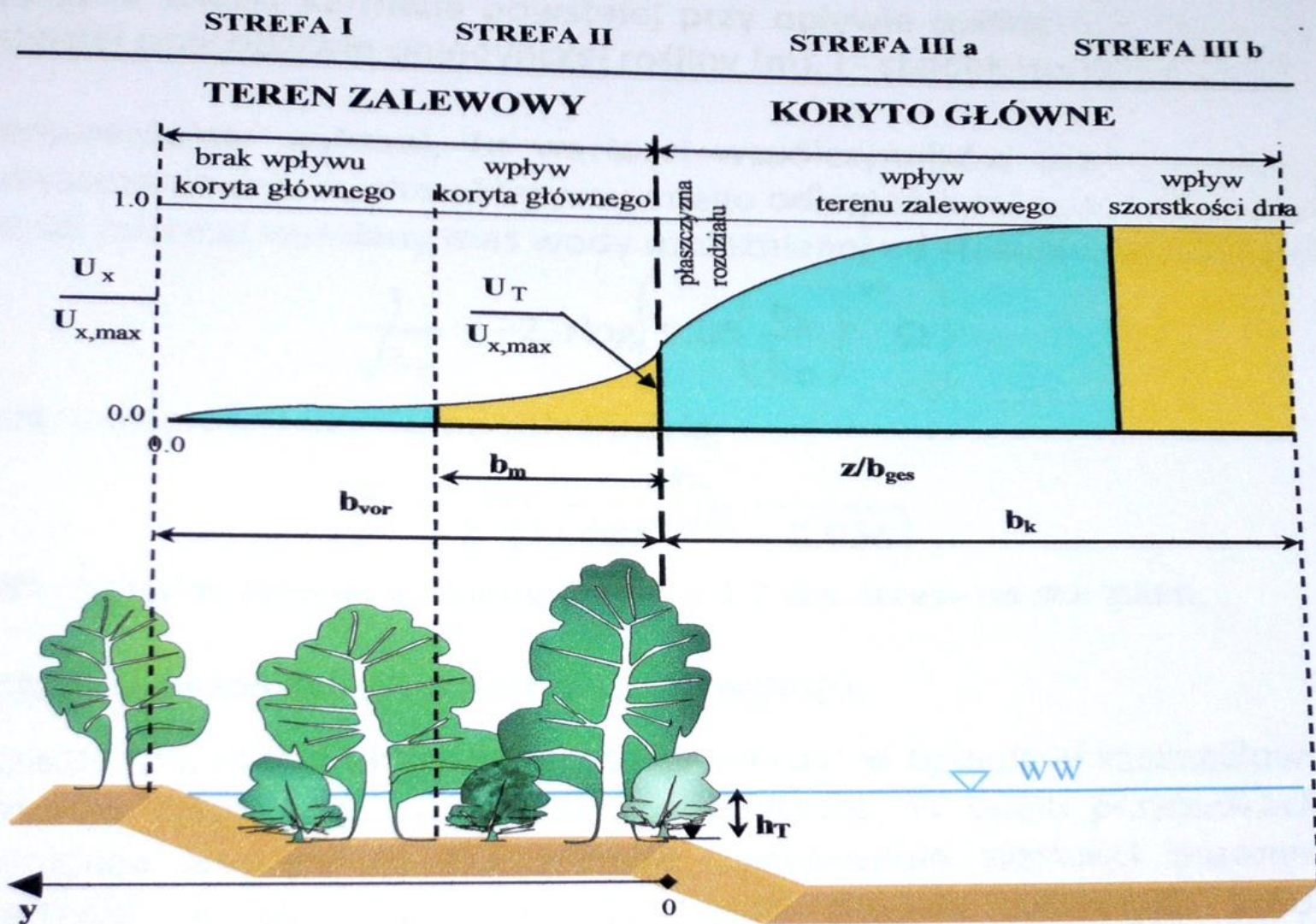
obszar II - przepływ w terenie zalewowym przyspieszony przez przepływ w korycie głównym,

obszar III - przepływ w korycie głównym opóźniony przez przepływ w terenie zalewowym,

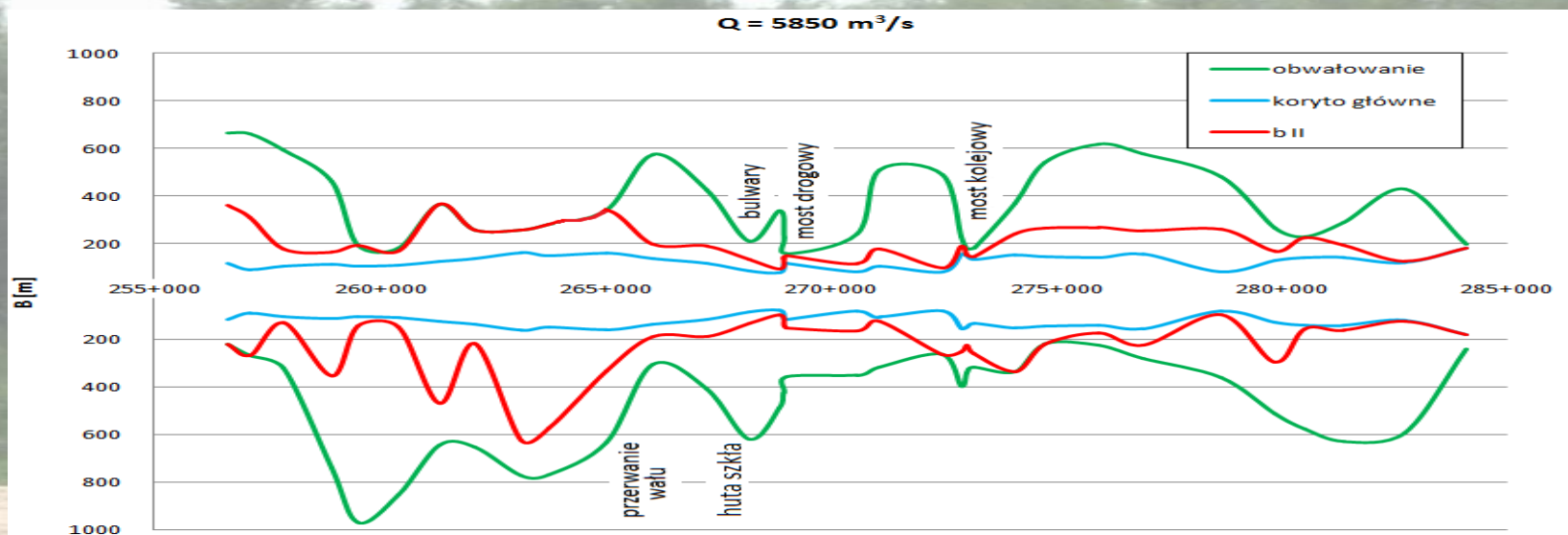
obszar IV - przepływ w korycie głównym niezakłócony przez przepływ w terenie zalewowym.

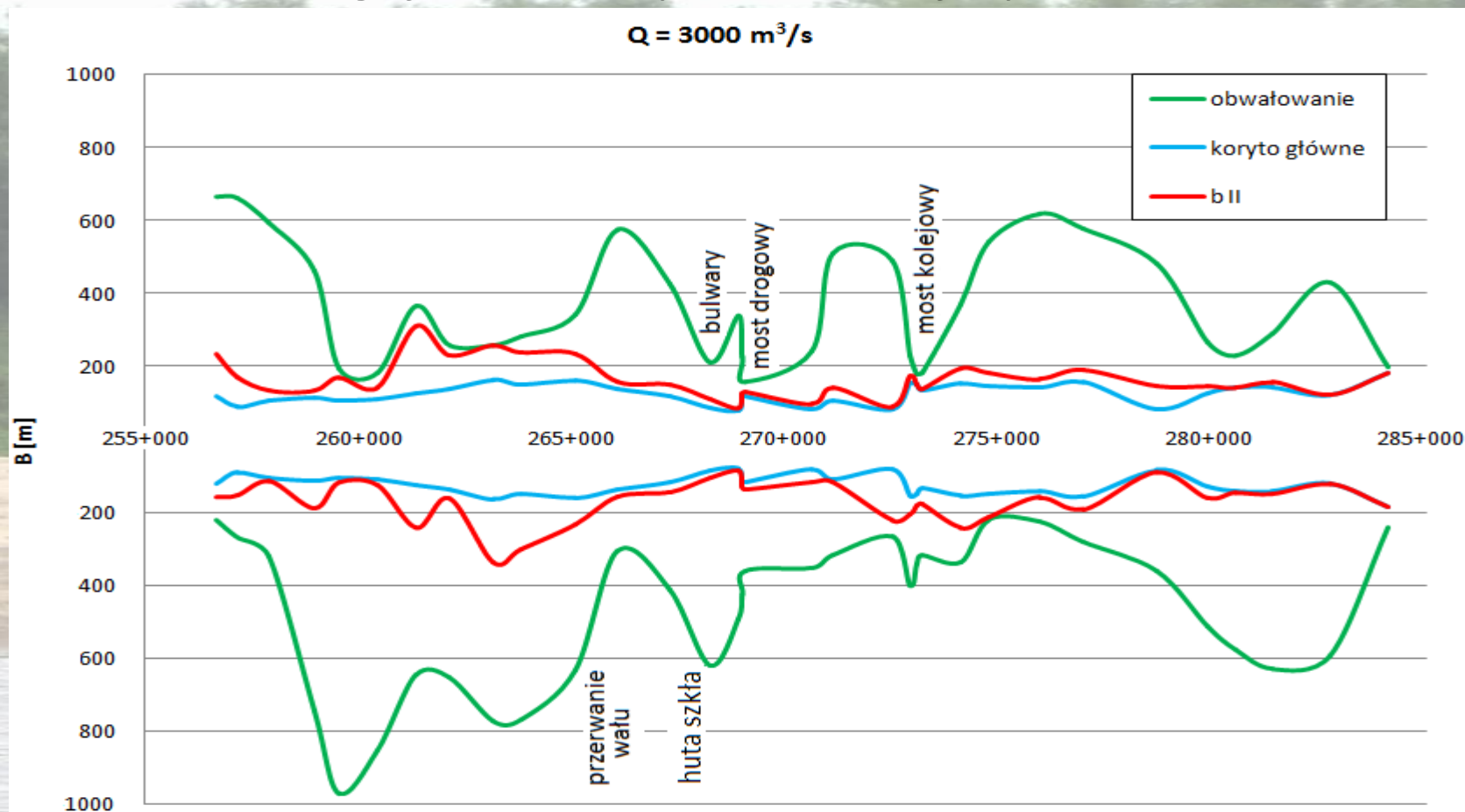

Zmienność przekroju aktywnego obliczona metodą Pasche'go rz.Wisła od 257+000 do 284+000 km

zasięg strefy interakcji koryta głównego i terenów zalewowych zależy głównie od stopnia porośnięcia roślinnością terenów międzywala i głębokości napełnia w międzywale

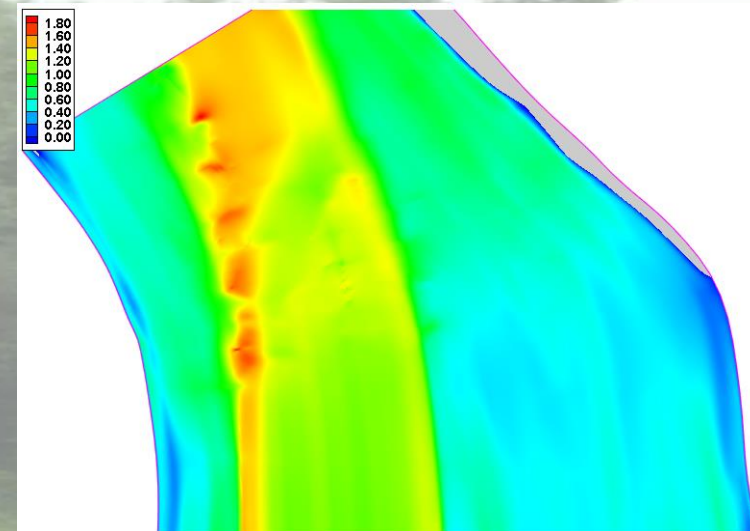

Organizacja projektu, zadania

Uwarunkowania prawne, zadania i cele projektu

Model numeryczny 2d –
wpływ wysp

Względny rozdział przepływu na koryto
główne oraz lewą i prawą terasę zalewową

Q	Q _L	Q _{channel}	Q _P
[m ³ /s]	[%]	[%]	[%]
1841	0.57	89.88	9.55
2342	2.05	84.75	13.20
2920	3.65	80.43	15.92
3567	5.63	76.18	18.19
4279	7.48	72.45	20.07
4788	8.59	70.27	21.14

stan techniczny wałów

Infiltracja przez korpus wałów na skutek użytego materiału budowlanego:

- brak ekranu iłowego
- użyto gruntu pylasto-gliniastego z licznymi wkładkami gruntów piaszczystych

Doświadczenia z prac nad budową koncepcji ochrony przed powodzią Sandomierza i Tarnobrzegu

- ☐ Pomiary szczegółowe pozwalające na identyfikację rzeczywistych – złożonych warunków przepływu, a także na interpretację złożoności morfologii koryta i oporów przepływu;
- ☐ Modelowanie hydrauliczne jedno i dwuwymiarowe rozwoju powodzi, na potrzeby oceny przepustowości koryta wielkiej wody Wisły oraz budowy polderowej retencji powodziowej.

Zamiast wniosków

**Środki i zadania
w sektorze
sterowania powodzią
i sektorze środowiskowym**

Deficyt powodziowy

Deficyt ekologiczny

**Nie występuje stan
zrównoważony cieku**

Zarządzanie kryzysowe obszarem NATURA 2000 w warunkach powodzi na przykładzie Małopolskiego Przełomu Wisły (km 254+000 – 307+000)

Risk management in Natura 2000 sites under condition of flooding on the
example of “Małopolski Przełom Wisły” (km 254+000 – 307+000)

Projekt z Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego 2009-2014 (Środki norweskie, Europejski Obszar Gospodarczy, Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej), Program Operacyjny (PL02) „Ochrona różnorodności biologicznej i ekosystemów”, Obszar programowy: Różnorodność biologiczna i działania na rzecz ekosystemów.

Organizacja projektu, zadania

**Autorzy: dr inż. Agnieszka Woś, dr inż. Maciej Wyrębek, dr inż. Jacek Florek,
mgr inż. Małgorzata Leja**

Oraz wykonawcy:

**Prof. dr hab. inż. Wojciech Bartnik, dr hab. inż. Leszek Książek, dr hab. inż. Andrzej Strużyński,
dr inż. Mateusz Strutyński**

Katedra Inżynierii Wodnej i Geotechniki Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie

Ocena zagrożeń:

Zmiany systemów kortowych polegają głównie na erozyjnym modelowaniu.

Raba, Skawa, Dunajec Wisłoka są pogłębiane w ostatnim wieku od 2-4 m, a w wyniku erozji wstecznej pogłębiają się również koryta w dolinach bocznych.

Od roku 1989 można zauważyć pojawienie się impulsu erozji wgłębnej w wyniku zmian użytkowania.

zrównoważony stan środowiska ciek

- **stan równowagi hydrodynamicznej**
- **równowaga pomiędzy funkcją odprowadzania wód wezbraniowych oraz funkcją ich retencjonowania w obszarach zalewowych**
- **status ekologiczny ciek i jego korytarza
pozostanie na co najmniej dobrym poziomie**

Uwarunkowania prawne, zadania i cele projektu

Cele do osiągnięcia

Stan zrównoważony cieku:

- równowaga
hydrodynamiczna,

- bezpieczeństwo
powodziowe,

- dobry stan
ekologiczny cieku.

Ocena struktury morfologicznej koryta Wisły w świetle pomiarów i analizy morfodynamicznej

1. pomiary konfiguracji dna rz. Wisły
2. pomiary transportu rumowiska wleczonego
3. związek układu poziomego i pionowego cieku
4. roślinność a warunki morfodynamiczne cieku

Organizacja projektu, zadania

Uwarunkowania prawne, zadania i cele projektu

Pomiary – rozkłady
prędkości

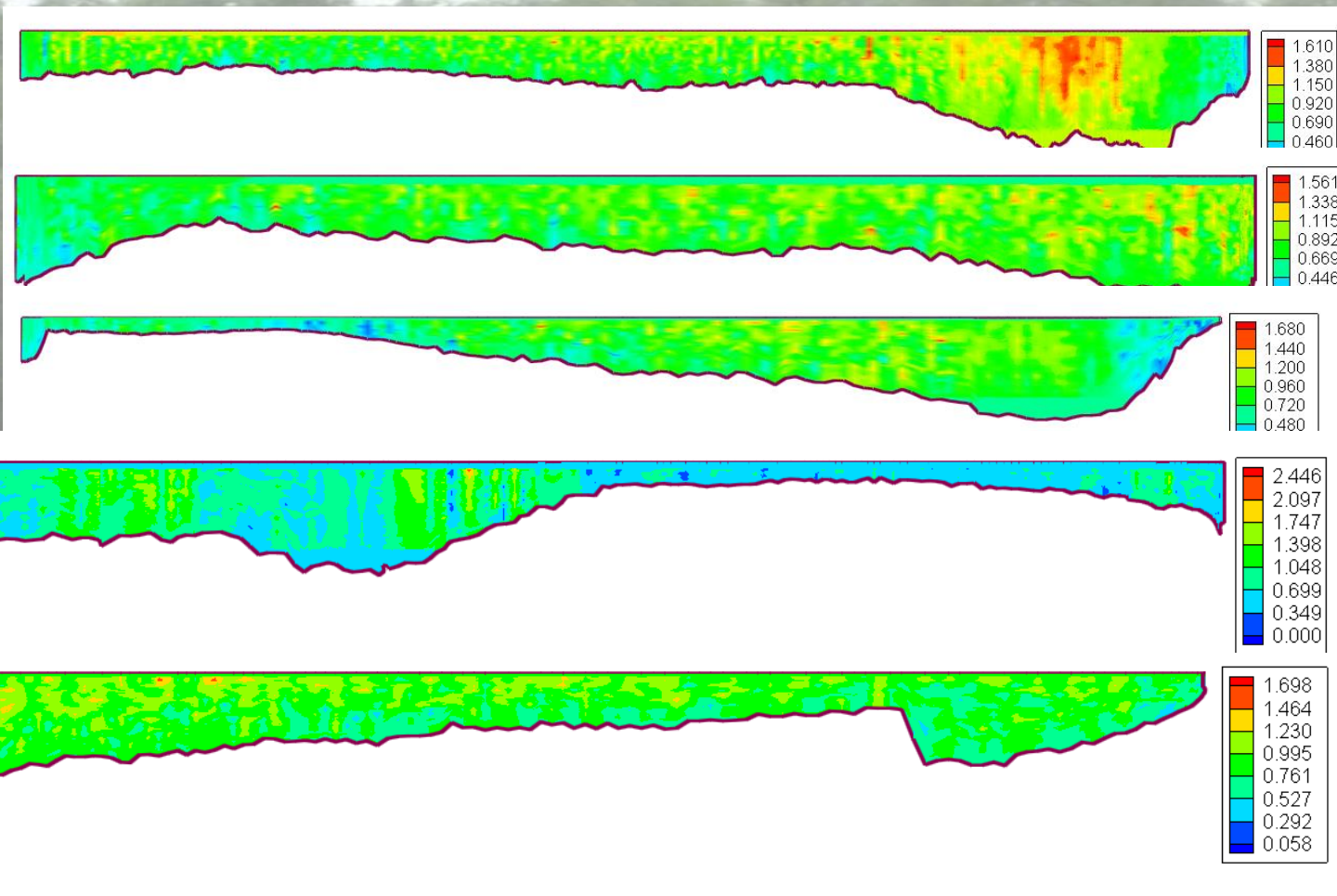
285+750

290+820

295+200

300+370

305+070

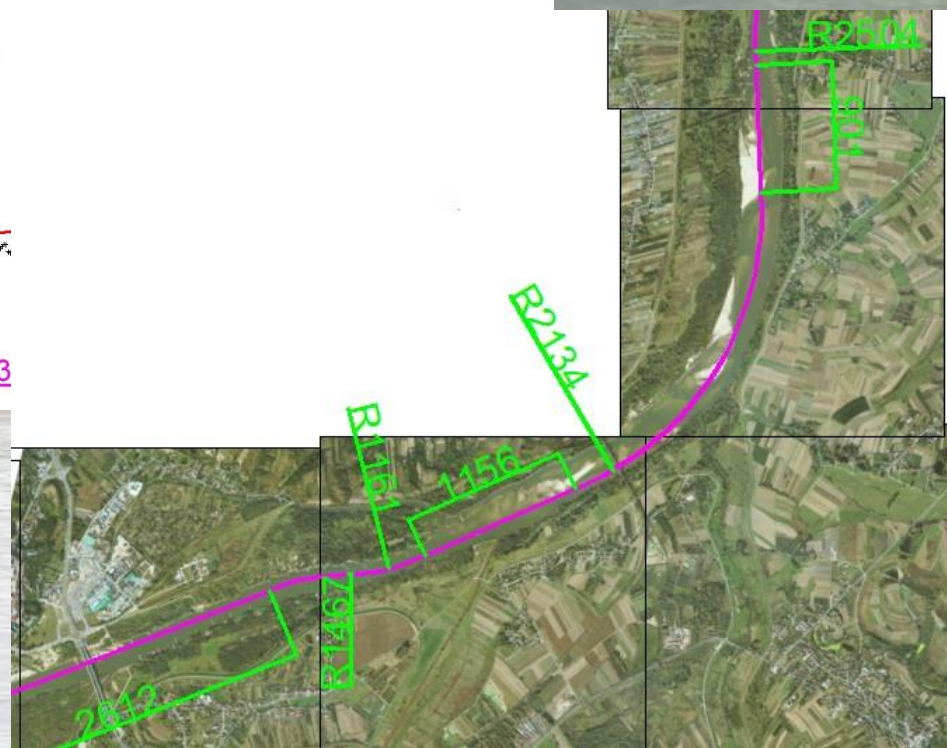
Organizacja projektu, zadania

Uwarunkowania prawne, zadania i cele projektu

Układ
pionowy

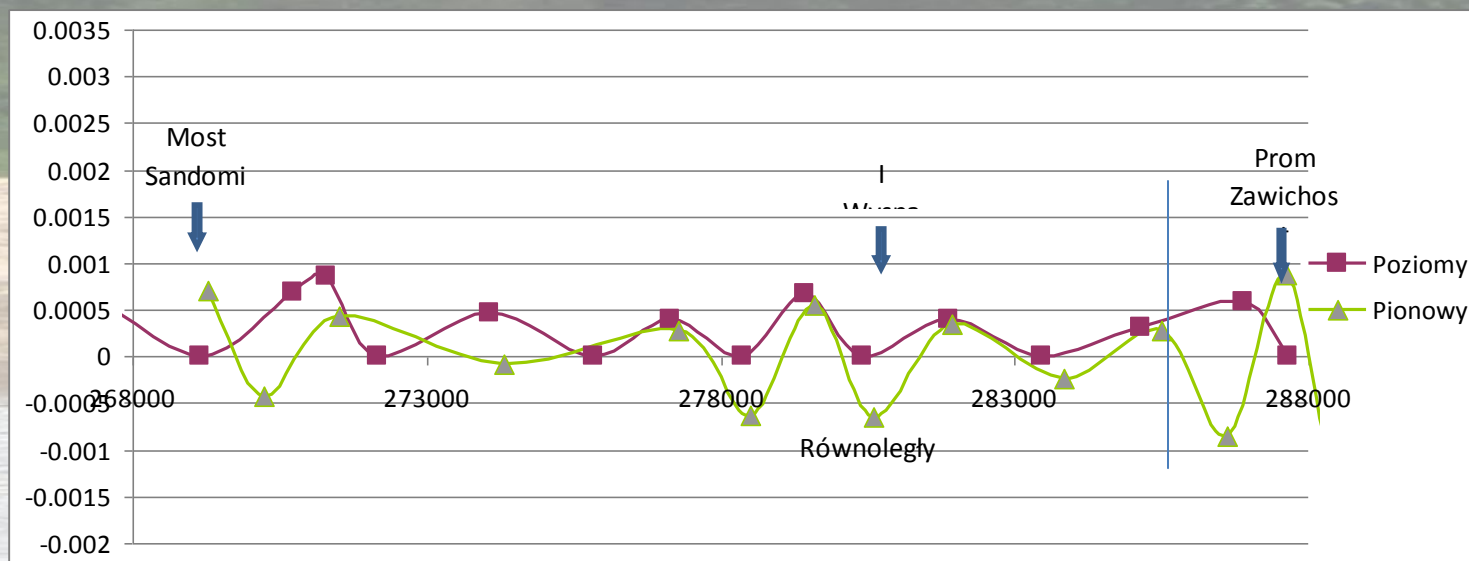
Układ
poziomy

Uwarunkowania prawne, zadania i cele projektu

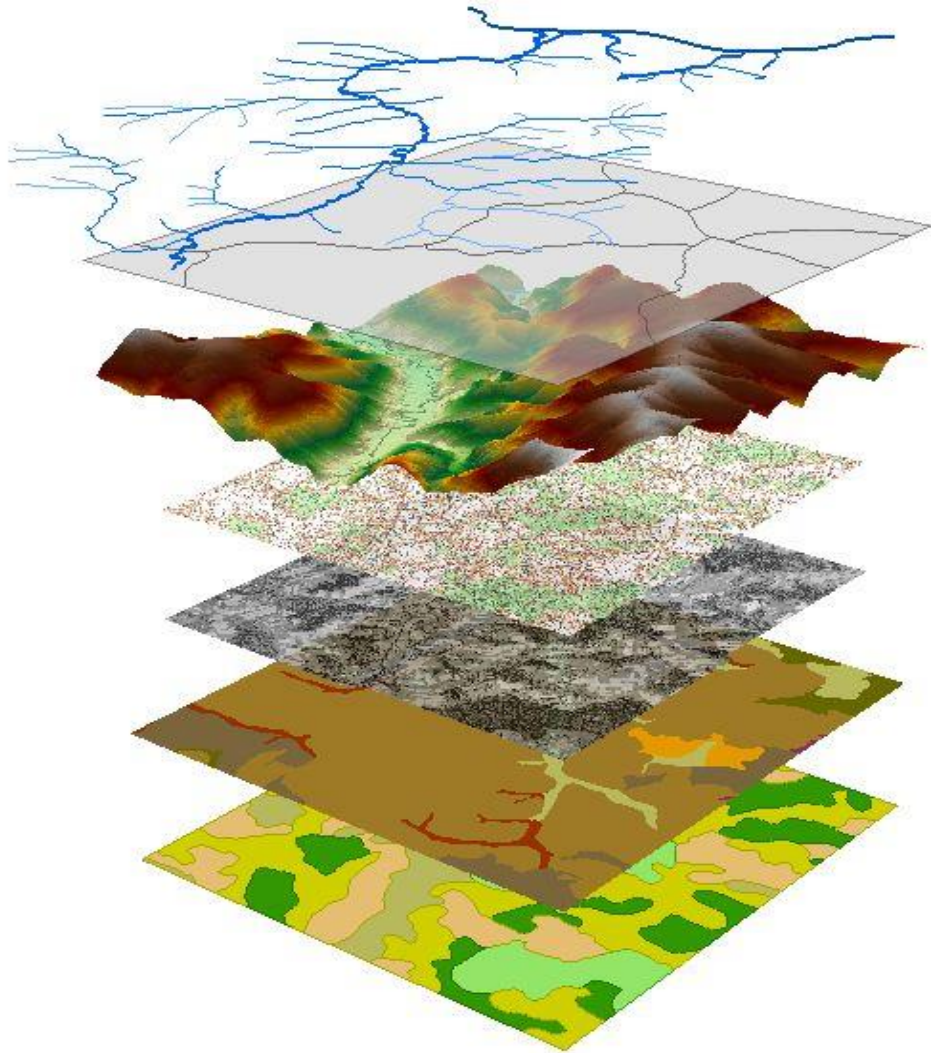
Związek układu pionowego z poziomym – istotny parametr charakteryzujący
równowagę hydrodynamiczną koryta cieku

Strefy Zagrożenia powodziowego

OKREŚLENIE I ZEBRANIE DANYCH

Warstwa wektorowa cieków (format GIS)

Warstwa wektorowa zlewni (format GIS)

Numeryczny Model Terenu (TIN, ASCII)

Mapa topograficzna (TIFF)

Ortofotomapa (GRID)

Warstwa wektorowa glebowo-rolnicza (RASTER, shapefile)

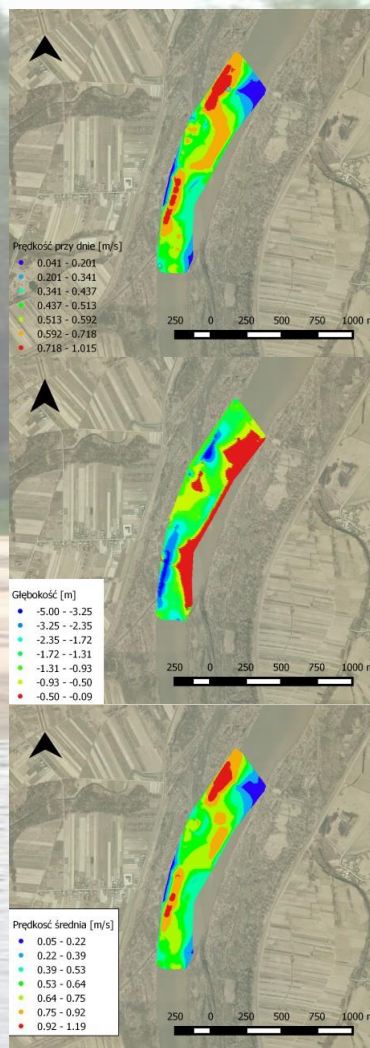
Warstwa wektorowa form użytkowania zlewni (RASTER, shapefile)

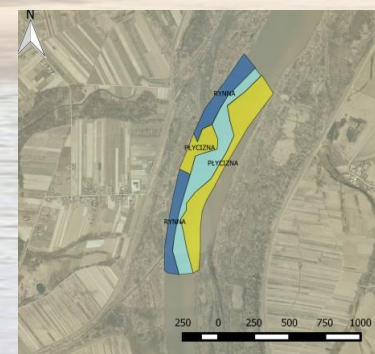
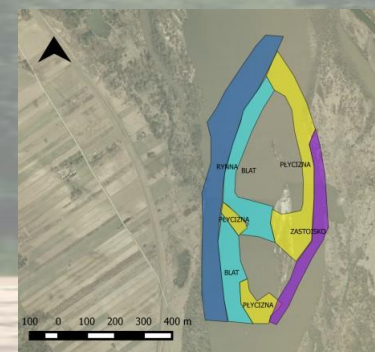
Organizacja projektu, zadania

Uwarunkowania prawne, zadania i cele projektu

Dane

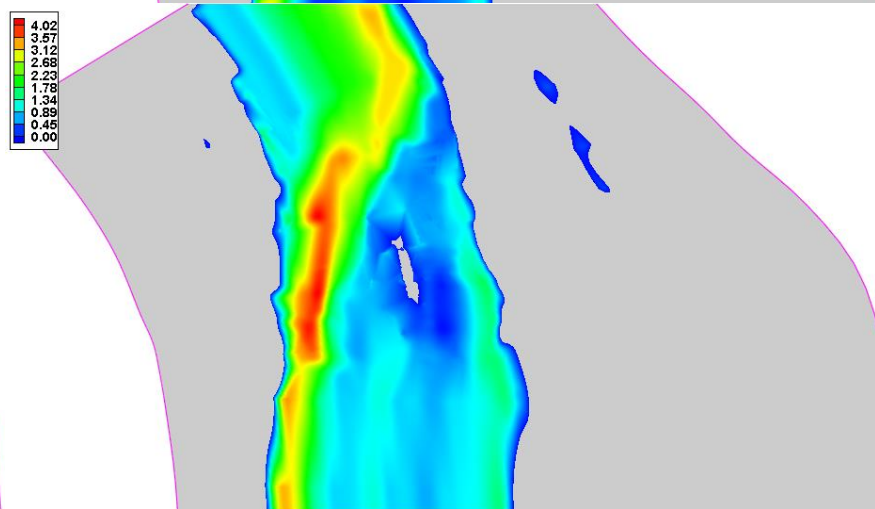
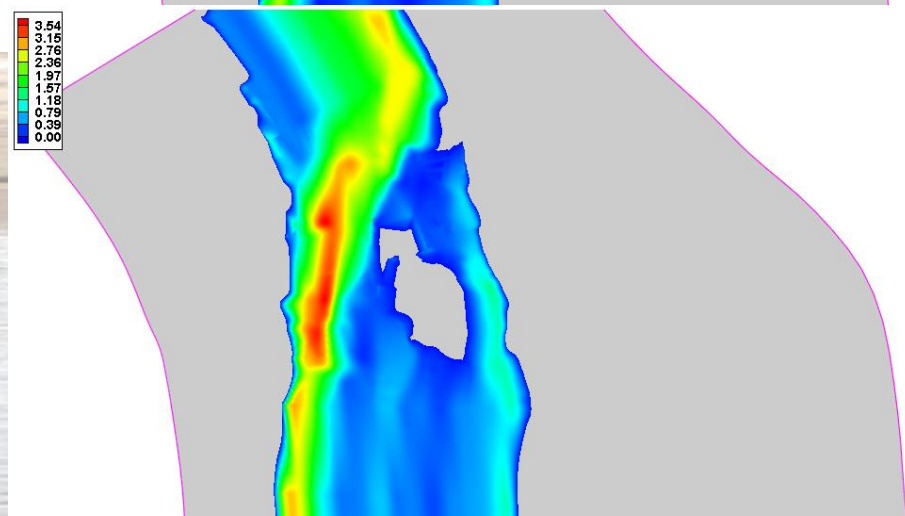
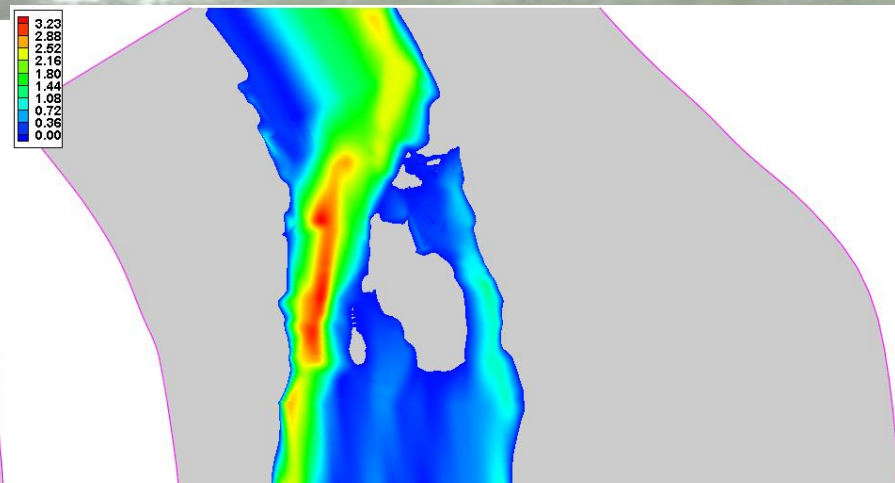
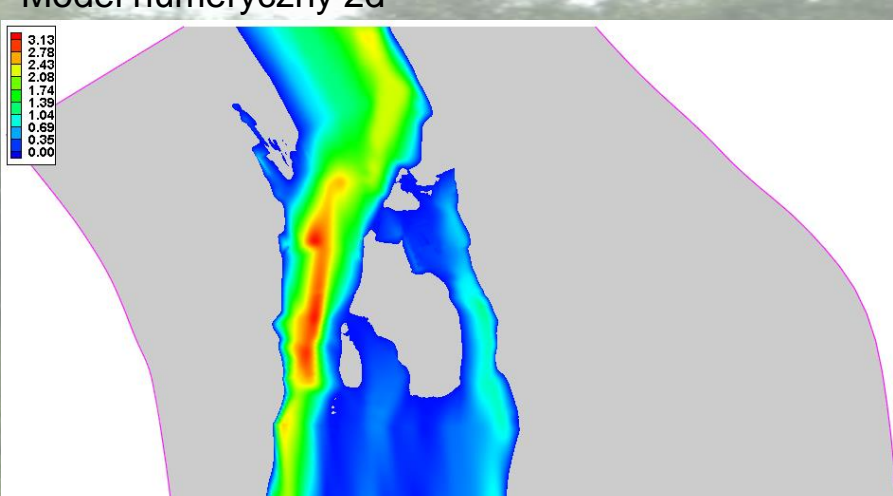
Wyniki, pow., liczebność,
zasięg, zakres

Organizacja projektu, zadania

Uwarunkowania prawne, zadania i cele projektu

Model numeryczny 2d

Q
[m³s⁻¹]

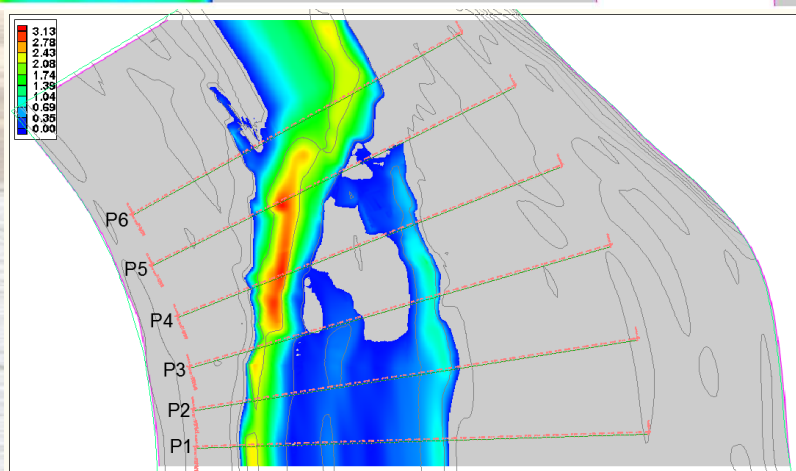
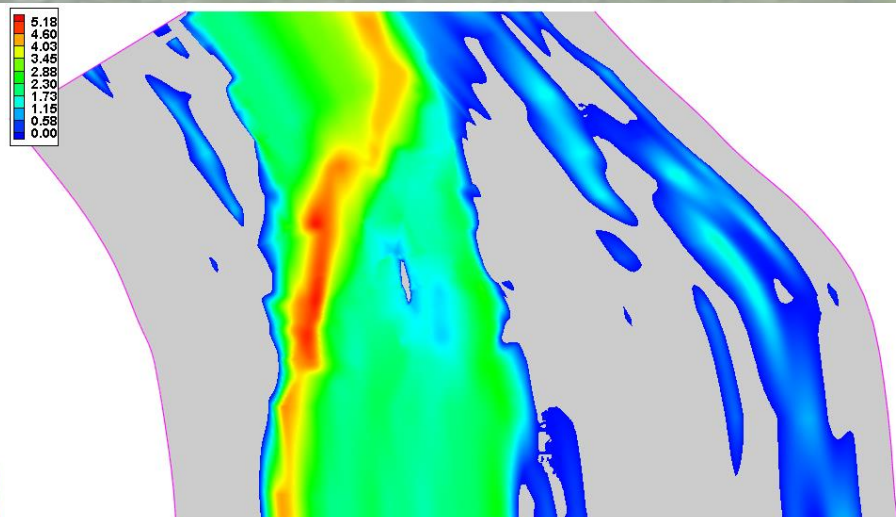
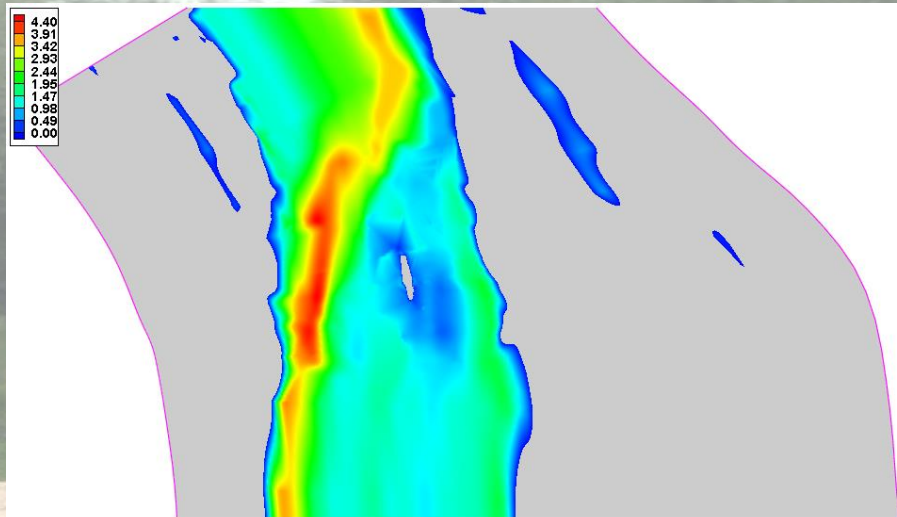
146
175
250
400

Organizacja projektu, zadania

Uwarunkowania prawne, zadania i cele projektu

Model numeryczny 2d

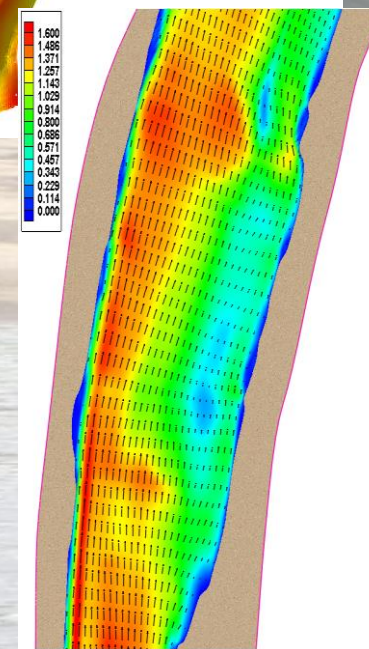
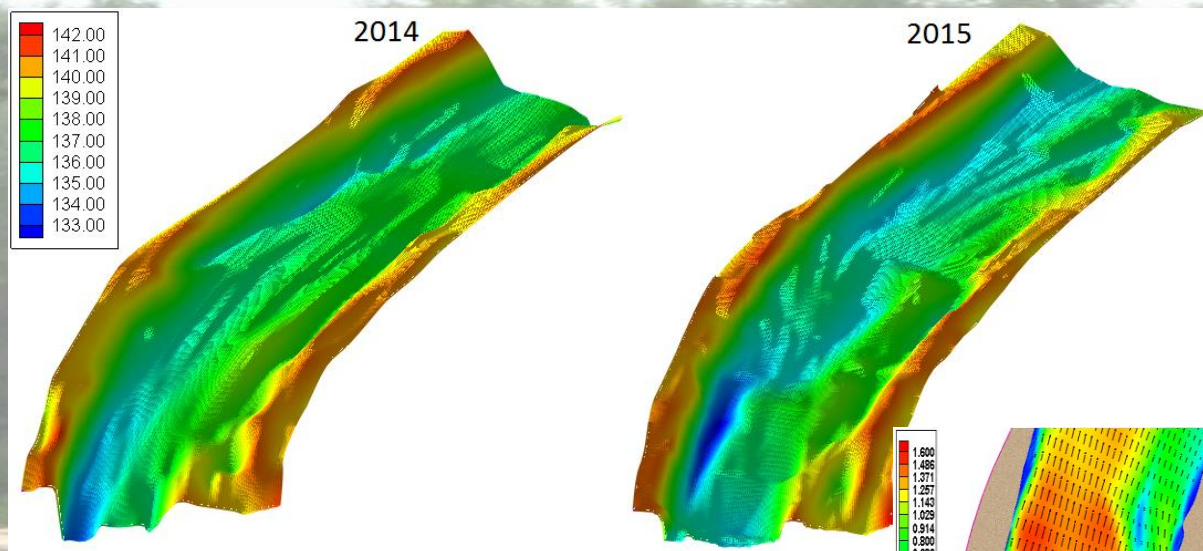
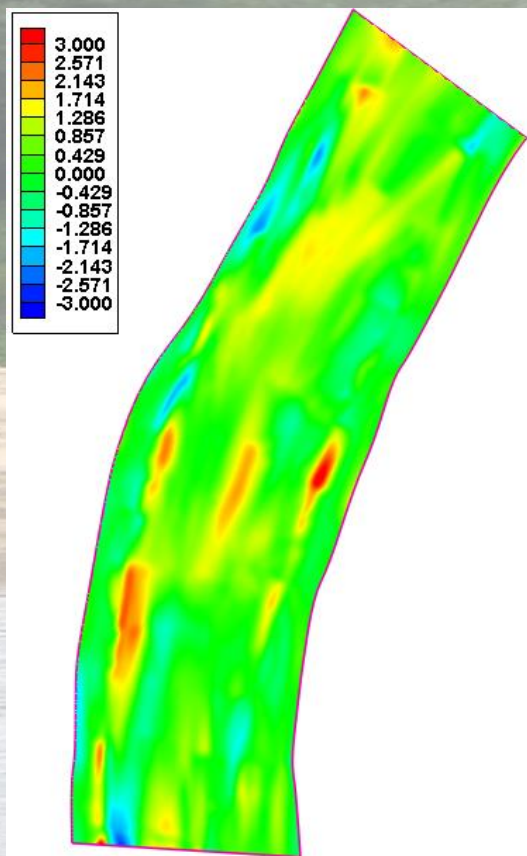

Q
[m³s⁻¹]
550
900

Organizacja projektu, zadania

Uwarunkowania prawne, zadania i cele projektu

Model numeryczny 2d –
geometria dna, dynamika
zmian

Równowaga hydrodynamiczna ... ?

Źródło antagonizmu

to co jest najcenniejsze ze względów przyrodniczych – różnicowanie koryta (morfologiczne, hydrauliczne, intensywne zadrzewienia i zakrzewienia), jest główną przyczyną przyczyną zwiększającą zagrożenie powodziowe.

Dziękuję za uwagę

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ SZWAJCARIĘ W RAMACH SZWAJCARSKIEGO
PROGRAMU WSPÓŁPRACY Z NOWYMI KRAJAMI CZŁONKOWSKIMI UNII EUROPEJSKIEJ

Towarzystwo na rzecz Ziemi

ul. Leszczyńskiej 7

32-600 Oświęcim

www.tnz.most.org.pl

**chronimy
wiśliska**

www.tnz.most.org.pl/wisliska